

РЕЦЕНЗИЯ

От проф. д-р Ингеборг Георгиева Братоева-Даракчиева, Институт за изследване на изкуствата, БАН, сектор “Екранни изкуства”, професионално направление 8.4. „Театрално и филмово изкуство“

Върху научни трудове и творчески изяви за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност професор, по професионално направление 8.4. „Театрално и филмово изкуство“, обявен в ДВ бр. 66/15.08.2017 г., с кандидат доц. д-р Иван Иванов Драганов

Доц. д-р Иван Драганов е международно признат експерт в областта на телевизионния мениджмънт и социокултурните аспекти на телевизионното програмиране. След редица специализации по мениджмънт на телекомуникациите в най-престижни чуждестранни институции през 90-те години на 20 век (Фондация Томпсън на BBC, Информационна агенция на САЩ-Бюро за образование и култура към Международния отдел на USIA и Върховния съвет по аудиовизия на Франция) и участие в продължаващото изследване “Българската евроинтеграция в огледалото на електронните Имедии” (2006-2012), Драганов е един от българските експерти, които участват най-активно в международните дебати в тази област. Участвал е в развитието на концепцията за паневропейски телевизионен канал (публикации в *International virtual journal for science, technics and innovation for the industry, Issue7/2013* и в сборника *Challenges in Higher education & Research*, vol.12, 2014), в обществената дискусия за ролята на медиите в нагласите на съвременния българин, организирана от Фондация „Конрад Аденауер“ (2015), в Националната кръгла маса *Политика и медии* (2016) и много други. Авторитетът му на един от най-серийните експерти в областта на телевизията в страната е изграждан в продължение на няколко десетилетия, като програмен директор на Канал 1 на БНТ, член и секретар на Националния съвет за радио и телевизия, първи представител на БНТ в програмния комитет на EBU, представител на България в Европейската асоциация на регуляторните органи EPRA, от 2010 е член на Експертния съвет на СЕМ. Позволявам си да започна реценцията си върху научните трудове и творческите изяви на доц. Драганов с тези кратки препратки към експертната му дейност, за да подчертая по особен начин факта, че научните му занимания и амбиции са обвързани с непосредственото му участие в управлението и регулативите на българските електронни медии.

Именно върху професионалният му опит на всички нива в киното и телевизията му дава възможност да публикува в Издателството на НБУ монографиите *Особености на телевизионния мениджмънт* (2010) и второ допълнено издание (2014), и *Телевизионното програмиране в общия аудиовизуален контекст* (2012), завоювали заслужено признание сред професионалната общност. Тези два труда не само предлагат систематизиран исторически опит и задълбочен анализ на логиката на развитието на обществените

телевизии в Европа, но преди всичко представлят една философия на комуникацията, ориентирана към основните етични стандарти в телевизионния мениджмънт. В центъра на изследователския интерес на Драганов стоят не само управлениките ситуации, които определят политиката на даден телевизионен канал, а преди всичко позициите, възгледите, мирогледа и ценностната система на мениджмънта. Моралните принципи, върху които се основава телевизионната комуникация е първият основен ориентир на научната му работа. Вторият е категоричното схващане за ролята на телевизията като един от най-съществените елементи на гражданско общество, като мощен фактор за създаване на културни модели на поведение, понятия и възгледи.

От тази изходна позиция бих искала да коментирам и най-новата му монография *Четвъртата възможност – университетска телевизия* (Издателство на НБУ, 2017). Основните тези на монографията са положени в пресечната точка на схващането за университета, като място на свободната мисъл, на публични дебати и научен принос за развитието на обществото и възгледа за специфичния смисъл от създаването на университетска телевизия, като ниша свободна от политически, финансови и всякакви други странични зависимости, освен мисията да служи на обществения интерес. В осемте глави на монографията са разгледани различни страни на отношенията държавни – обществени – комерсиални телевизии в историческото им развитие, в световен мащаб. Уводът на книгата е озаглавен *В търсене на изгубената духовност...* Верен на упорито отстоявания си възглед, че телевизионната програма трябва да бъде с високо качество на посланията, доц. Драганов настоява за духовни измерения на телевизионната комуникация, като си поставя научна цел да очертае свободната територия на такова телевизионно присъствие в контекста на посткомунистическата българска действителност и да предложи алтернатива, както на загубилата обществения си авторитет обществена телевизия, така и на модела на тотално опошляване на обществения дискурс, налаган от комерсиалните канали. Нещо повече – Драганов си позволява да отправи сериозно предизвикателство към медиините практики и теоретики, като настоява, че чрез университетската телевизия може да се изгради култура на независимост, свобода, нетърпимост към цензура, и отсъствие на автоцензура у младите хора. Целта на подобно начинание е ясно формулирана – да се възпита поколение от отговорни телевизионни мениджъри и творци, които да не позволяят да бъдат вкарани в матрицата на съществуващите у нас негативни практики на комерсиалните, и обществени телевизии. Референтите, на чийто трудове се позовава имат престижа на високи морални авторитети – от Виктор Франкъл, с неговия текст от 1946 *Човекът в търсене на смисъл*, през Джон Гарднър и *За нравствеността в литературата*, появила се в края на 70-те години, до Лестър Търоу с *Бъдещето на капитализма: Как днешните икономически сили оформлят утрешиния ден*, първо издание 1996. Нещо повече, Драганов е изключително коректен към българските си колеги, като отбелязва всяко наистина сериозно изследване по вълнуващата го тема, стриктно посочва съавторството на някои от собствените си концепции и обозначава поименно студентското сътрудничество в изследванията.

Извънредно концентрираният текст на монографията предлага повече значителни приноси, отколкото на пръв поглед предполага обемът ѝ от около двеста страници. Затова ми е трудно да определя, кой е най-същественият принос на този задълбочен, прецизно написан и иновативен текст – дали анализите в главата *Проблеми на обществената телевизия в посткомунистическите страни*, дали въвеждането и обосноваването на термина *симплификация*, чрез който се обяснява подмяната на ценности в комерсиалните телевизии в раздела *Проблеми на развитието на комерсиалните телевизии* или пък предложената *Програмна концепция за университетско-студентска телевизия на НБУ*. Всъщност, между тези три, основни според мен фокуса на изследването има дълбока логическа връзка. Програмната концепция за университетска телевизия е създадена като крайно необходимата алтернатива, както на несъстоялите се редакционна и финансова независимост на обществените телевизии в посткомунистическите общества, така и на „опростачването и оглупяването“ (с. 64), което налагат комерсиалните телевизии.

Бих искала да се спра малко по-подробно на анализа на т. нар. *симплификация*, което може да се преведе буквално като *опростяване* (на съдържания, на художествена форма, на език за комуникация и т.н.). Процесът, който доц. Драганов визира обаче, всъщност е процес на „загуба на ценности, подмяна на авторитети и постепенно оглупяване“ (с. 66) посредством лансирането на т. нар. риалити формати и производните им шоу програми, изльчвани от комерсиалните телевизии в най-гледаното време. „Проблемът в крайна сметка е, че се подменя представата на зрителите за елит, качество и ценности. Но, да кажем, че това също е черта от процеса на симплификация в телевизиите. То обаче води до разрушаване на авторитети, на националната ранг листа за значимост на личностите и налага размазани представи за иерархията в държавата и обществото.“ (с.67). Във връзка с превръщането на маргинали в основни герои на комерсиалните телевизии, Драганов въвежда понятието *поетика на бандитизма*, с което описва представянето на паноптикума от суетни и повърхностни личности, със спорна професионална и лична биография, неспособни да отправят смислени послания, които шестват по экраните на комерсиалните телевизии и се опитват да докажат своята значимост с клики от интимно естество, банални подробности от безсмисления си живот и битови интриги.

Единствената възможност за излизане от това положение, според доц. Драганов е създаването на университетско-студентска телевизия, създавана от студенти и докторанти с активното участие на академичната общност, която да гарантира свободното изразяване на мнение и да повиши качеството на публичния дебат и нивото на езика. Така заявено това намерение звучи едва ли не утопично, но подробният прочит на концепцията оставя впечатление за ясни приоритети и съответните им програмни идеи. Ясно е посочено, че основополагащ е дебатът за ценностите. Именно чрез него ще се формират нагласи за решаване на проблеми чрез диалог и развитие на гражданското общество. Предвидени са новинарски програми, много и разнообразни публицистични жанрове, образователни предавания, спортни предавания, забавно-развлекателни и музикални програми. Най-ценното в тази концепция е предвиденото ангажиране на академичния състав и студентите

на НБУ в създаването на телевизионните съдържания – от избора на модератори на политическо ток шоу, сред най-изявените политолози, които преподават в НБУ, до популяризиране на творчеството на колеги от театралния и музикалния департаменти, както и от департамент *Кино, реклама и шоубизнес*, в развлекателните програми.

Представяйки в монографията си изчерпателна картина на телевизионната медийна среда в България и алтернативна подробна концепция за университетска телевизия на НБУ, в *Заключението* доц. Драганов стига до извода, че „промяна в телевизионния пейзаж би могло да има в България, само ако се появи като замисъл, смисъл и философия, друг модел на телевизия. Това ще бъде четвъртата възможност за обществото да получи гражданска медия. Под това разбирам съдържание, насочено не само към елитите, но и към обществото, неговото нравствено и културно развитие [...].“ (с. 164).

Заедно с новия си монографичен труд Драганов е представил многобройни статии по проблемите на киното и телевизията, публикувани в престижни специализирани издания и сборници, чиято тематика е забележително разнообразна, в съответствие с изключителната ерудиция и богатата култура на автора им. При оценката на научната му дейност трябва да се вземе под внимание и активното му участие в различни научни форуми – конференции, кръгли маси, обсъждания на художествена продукция.

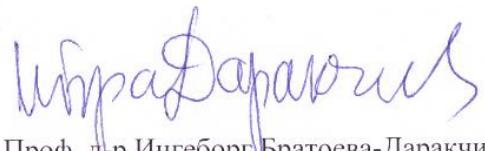
Текстовете на Иван Драганов са ценени от професионалната общност и са цитирани от редица автори на сериозни научни разработки и дисертационни трудове. Силно впечатление прави подчертаният му стремеж теоретичното осмыслияне на процесите да се приложи в практиката, като се предложи алтернатива на най-наболелия проблем в българската медийна среда – проблемът за качеството на предаванията. Нещо повече – последният раздел от монографията най-адекватно може да се определи като научно-приложна разработка, при това с педагогическа ориентация, защото е ангажирана с изяви и реализация на студенти от НБУ. Към студените са адресирани и различни други инициативи, на които доц. Драганов е автор и основен двигател, напр. специалното събитие *Пътуване през времето* на със студенти от НБУ из София (2013) и др.

Доц. Драганов е амбициозен педагог, започнал преподавателската си дейност през 1991, като хоноруван лектор в НБУ, с два курса. През годините е преподавал и в СУ, и в НАТФИЗ, където чете лекции до сега. В момента, като редовен доцент, чете лекции по седем различни курса на бакалаври и магистри в НБУ. Разработил е лекционен материал по осем предмета, издал е един учебник, 2 глави в учебник и един наръчник. Под негово ръководство са защитили успешно дипломните си работи седемнадесет души. Участвал е в седемнадесет научно-изследователски проекта, три от които с международно финансиране.

Иван Драганов проявява силна обществена активност и отговорност. Освен във вече споменатите експертни дейности, той участва в редица международни и национални журити на кино и телевизионни фестивали, организатор е на музикални концерти, председателства Националната художествена комисия за документално кино.

Личните ми впечатления от доц. Драганов са, че е изключително колегиален и коректен, винаги проявяващ искрено уважение и внимание към колегите си. При съвместното ни участие в журита за присъждането на научната и образователна степен *доктор* съм била впечатлена от неговата толерантност и загриженост към младите колеги.

Предвид високия професионализъм, задълбочените познания, стойностните научни трудове, значимата педагогическа дейност и личните му качества, убедено гласувам с *да* за това доц. д-р Иван Иванов Драганов да заеме академичната длъжност *професор* и убедено предлагам на академичния съвет да подкрепи неговата кандидатура в този конкурс.

29.11.17 г.

Проф. д-р Ингеборг Братоева-Даракчиева